

■ ■ ■ ІННОВАЙНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 333.3

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ЯК ЗАПОРУКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ ©

Ю.М. МУДРИК,
*аспірант,
асистент кафедри адміністративного
менеджменту
та альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

Дана стаття присвячена проблемі забезпечення продовольчої безпеки України. У статті проаналізовано рівень споживання основних продуктів харчування в домогосподарствах Вінницької області. Також прослідковано ріст цін на продукти харчування за допомогою індексу споживчих цін. Оскільки індекс споживчих цін є одним із ключових показників продовольчої безпеки, він відображає динаміку зміни цін на різні групи товарів, що відображає їхню доступність для населення.

Обґрунтовано необхідність залучення прямих іноземних інвестицій як альтернативного джерела фінансування аграрної сфери економіки. На прикладі Вінницької області проаналізовано динаміку надходження прямих іноземних інвестицій у сільське господарство. Дано характеристику області як привабливого інвестиційного об'єкта. Виявлено основні проблемні моменти, що перешкоджають успішному процесу інвестування та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: сільське господарство, інвестиційний клімат, продовольча безпека, продовольча криза, прямі іноземні інвестиції.

Рис. 1. Табл. 2. Літ. 6.

Постановка проблеми. Одним з основних питань сучасного розвитку України є забезпечення її продовольчої безпеки. У такій ситуації потрібно акцентувати увагу на розвитку власного аграрного виробництва, яке є запорукою забезпечення населення продуктами харчування.

Аграрний сектор- це важлива складова економіки України. Однією з найактуальніших проблем розвитку та реформування аграрного сектора економіки України є проблема забезпечення сільського господарства необхідними матеріальними та фінансовими ресурсами. Відомо, що багато споживачів прагне купувати високоякісну сільськогосподарську продукцію, але велика кількість

© Ю.М. МУДРИК, 2016

виробників цієї продукції не має відповідних технологій, обладнання та сировини. Підвищення якості та кількості продукції аграрного сектору економіки України вимагає залучення значних зовнішніх і внутрішніх капіталовкладень. У результаті, проблема активізації інвестування сільгоспвиробництва як забезпечення продовольчої безпеки країни є дуже актуальною.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Вітчизняні науковці багато уваги приділяють проблемі забезпечення продовольчої безпеки України. З-поміж них І. Лукінов [7], П. Саблук [7], О. Гаврилюк [3], Г. Калетнік [2], Е. Кіреєва [2]. Рівень продовольчої безпеки залежить від рівня розвитку агропромислового комплексу. Дослідженням питань розвитку сільського господарства, зокрема проблемі надходження інвестицій у галузь, присвячено праці І. Вініченка [4] та інших науковців.

Формування цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування необхідності залучення прямих іноземних інвестицій у сільське господарство як джерела фінансування в контексті продовольчої безпеки України.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань, як проведення аналізу споживання основних продуктів харчування населенням України, аналіз надходження прямих іноземних інвестицій у сільське господарство на прикладі Вінницької області. Крім того, варто виявити основні проблемні моменти та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Продовольча безпека країни є важливою складовою національної безпеки, оскільки вона є умовою соціальної стабільності та економічної незалежності держави. Варто зазначити, що більшість розвинутих країн світу орієнтується на самозабезпечення продуктами харчування, а в Україні продовольче питання останнім часом вирішують переважно за рахунок імпорту готової продукції, що вкрай недопустимо з огляду на вітчизняний ресурсний потенціал АПК. Оскільки за рівнем забезпеченості сільськогосподарськими угіддями (0,9 га на одного мешканця), Україна серед Європейських країн поступається лише Республіці Білорусь – 0,96 га на одну особу, а за забезпеченістю ріллею (0,7 га на одну особу) випереджає всі країни Європи. Серед країн світу за цим показником Україна поступається лише Канаді - 1,43 га та Росії - 0,85 га ріллі на одну особу. При цьому основний фонд орних земель України формують чорноземи (62%), що свідчить про високий потенціал, який має країна у виробництві сільськогосподарської продукції [1].

Слід зазначити, що наявний потенціал виробництва сільськогосподарської продукції України використовується недостатньо. Так, потенційна здатність вітчизняних земель щодо продовольчого забезпечення, за оцінками різних експертів, знаходиться у межах від 150 до 500 млн осіб [1].

Враховуючи вищесказане можна стверджувати, що проблема продовольчої безпеки в Україні піднімається і є актуальною у результаті аномально неефективного використання своїх ресурсів. Оскільки в державі практично не здійснюється виробництво і вирощена продукція експортується у провідні країни світу як сировина. І це в той час, коли ресурсне забезпечення дозволяє не просто виконувати продовольчі вимоги, а й паралельно близько 50 % посівних площ використовувати для вирощування сировини на переробку на альтернативні джерела енергії. Таким чином, можна власними силами забезпечити в Україні як продовольчу безпеку, так і енергетичну, що значно зміцнить економіку країни в цілому.

Донедавна вважали, що в Україні проблеми забезпечення продовольчої безпеки не існує. Однак, проведені дослідження показують, що в Україні переважає одноманітне жирowo-вуглеводне харчування більшості населення [2]. Окрім цього, рівень споживання основних продуктів харчування останніми роками спадає (табл. 1).

Таблиця 1

**Споживання продуктів харчування в домогосподарствах
Вінницької області (в перерахунку на первинний продукт) в
середньому за місяць у розрахунку на одну особу**

	Роки							Відхил. 2014 до 2008 +/-
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
М'ясо і м'ясопродукти, кг	5,1	4,9	5,5	5,4	5,4	5,0	5,2	0,1
Молоко і молочні продукти, кг	24,8	21,8	21,8	20,6	21,5	21,5	20,3	-4,5
Яйця, шт.	21	20	20	21	22	21	21	0
Риба і рибопродукти, кг	2,5	2,3	2,5	2,4	2,5	2,2	2,0	-0,5
Цукор, кг	4,0	3,6	3,4	3,7	3,7	3,2	3,3	-0,7
Олія та інші рослинні жири, кг.	2,1	2,2	2,1	2,1	2,2	2,1	1,9	-0,2
Картопля, кг	10,4	9,3	9,3	9,3	10,1	8,5	8,4	-2,0
Овочі та баштанні, кг	9,9	11,0	10,1	10,9	11,5	9,9	9,6	-0,3
Фрукти, ягоди, горіхи, виноград, кг	3,4	2,8	2,7	2,9	3,4	3,6	3,2	-0,2
Хліб і хлібні продукти, кг	11,9	10,7	10,9	10,8	10,9	10,1	10,2	-1,7

Джерело: дані державної статистики України та власні розрахунки

Проаналізувавши статистичні дані за 2008-2014 роки, ми можемо зазначити, що негативна тенденція щодо зменшення в більшій чи меншій мірі присутня практично в усіх позиціях спожитих населенням продуктів. Винятком є м'ясо та м'ясопродукти (збільшилось на 0,1 кг) і яйця (залишились незмінними).

Основою достатності раціону харчування населення Вінницької області є доступність продуктів, тобто їхня наявність у вільному продажі та економічна доступність. У даному випадку основну роль відіграють ціни на продукти харчування. Ріст цін можливо прослідкувати за індексом споживчих цін, який є відносною величиною порівняною до відповідного періоду попереднього року.

Індекс споживчих цін є одним із ключових показників продовольчої безпеки, так як він відображає динаміку зміни цін на різні групи товарів, що відображає їхню доступність для населення [2].

Здійснивши оцінку наведених у таблиці 2 показників, маємо відмітити, що за останні два роки (2014 та 2015) індекс споживчих цін на продукти харчування почав стрімко зростати у порівнянні з попередніми роками.

Таблиця 2

Індекси споживчих цін на товари і послуги

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ІСЦ	119,1	111,2	107,0	102,8	99,0	99,7	123,3	138,8
Продукти харчування та безалкогольні напої	122,0	111,1	107,6	101,8	97,0	98,3	124,5	134,0

Джерело: дані державної статистики України.

За таких умов проблема забезпечення продовольчої безпеки України є стратегічним пріоритетом її соціально-економічного розвитку. Проблема продовольчої безпеки зумовлює актуальність проблеми розвитку аграрного виробництва.

Сьогодні агропромисловий комплекс України загалом і Вінницької області зокрема перебуває у стані глибокої кризи, і більшість підприємств перебувають на межі банкрутства.

Очевидно, що в такій ситуації держава мала б підтримати та допомогти подолати такий кризовий стан, тим більше, що сільське господарство на державному рівні визнано пріоритетною галуззю, та його розвиток повинен передусім фінансуватись з державного бюджету. Однак, фінансування агропромислового комплексу на державному рівні не є достатнім.

Очевидно, що в такій ситуації необхідно шукати додаткові альтернативні джерела фінансування аграрної сфери економіки. На наш погляд, вирішення цієї проблеми полягає у залученні інвестицій, що стали б каталізатором економічного розвитку. Вважаємо, що особливу увагу необхідно звернути на прямі іноземні інвестиції, залучення яких здатне швидко вивести галузь із кризи. Тим більше, залучення прямих іноземних інвестицій має низку суттєвих переваг: вони стимулюють розвиток економіки, сприяють скороченню безробіття за рахунок створення нових робочих місць, підвищують продуктивність праці, сприяють зростанню конкурентоспроможності як підприємства, так і галузі загалом. Важливо те, що пряме іноземне інвестування не призводить до збільшення зовнішньої заборгованості, отже, державі не потрібно здійснювати додаткові витрати на обслуговування зовнішнього боргу. За допомогою прямих іноземних інвестицій відбувається технологічне оновлення виробництва, що особливо актуально, враховуючи те, що щороку втрачається значна кількість зернової продукції, м'яса, овочів і фруктів саме через технологічну відсталість аграрної сфери.

Іноземні інвестиції в агропромисловий комплекс в умовах обмеженості внутрішніх ресурсів є найпривабливішим джерелом матеріально-технічного та фінансового забезпечення [3].

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку Вінницької області, станом на 31.12.2015 р. складає 187,1 млн дол США, з яких інвестицій в сільське господарство – 24,5 млн дол США [5].

Значна частина іноземних інвестицій – 107,5 млн дол США (57,5% від загального обсягу) інвестована в переробну промисловість, 55,5 млн дол США з цієї суми - внесено у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, в хімічну промисловість внесено – 15,1 млн дол США [5].

Далі на рис.1 розглянемо структуру іноземних інвестицій за країнами інвесторами.

Варто зазначити, що Вінницька область має потенціал щодо збільшення надходження прямих іноземних інвестицій завдяки природному ресурсному забезпеченню та вдалому географічному розташуванню. Площа сільськогосподарських угідь складає понад 1,6 млн га.

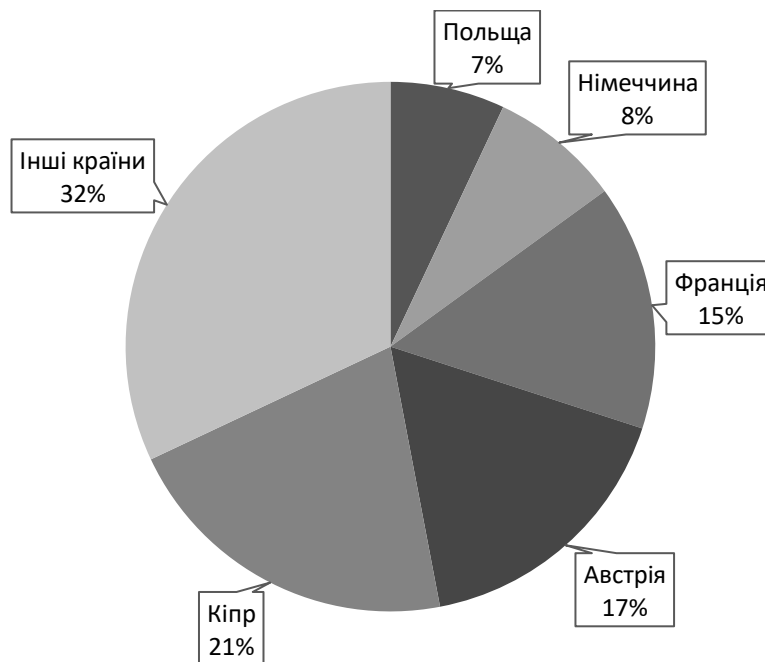

Рис. 1. Структура іноземних інвестицій за країнами інвесторами.

Родючість ґрунтів в області сягає 60-65 одиниць (за 100-бальною шкалою). За розмірами сільськогосподарських угідь область займає серед регіонів України 9 місце. У регіоні виробляється 7,5% обсягу валової продукції сільського господарства України. Вінниччина має найбільший бурякоцукровий комплекс, займає провідні позиції по валовому збору зернових культур. В області сконцентровано 15-18% наявних в Україні площ цукрових буряків, і 5-6% зернових культур. Сільське господарство має зерно-буряковий напрям з розвинутим м'ясо-молочним тваринництвом.

За результатами 2015 року область займає перше місце за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства, в тому числі за валовими зборами цукрових буряків, картоплі, плодово-ягідних культур, виробництву молока. Друге місце – за обсягами виробництва м'яса. В області сконцентровано найбільше в Україні поголів'я ВРХ, в тому числі корів та птиці [5].

Та на нинішньому етапі розвитку існує комплекс чинників, що стримують іноземних інвесторів від вкладання своїх коштів у розвиток сільського виробництва. До таких факторів, насамперед, належать політичні ризики, непрогнозована макроекономічна ситуація, неповернення ПДВ, «тіньові схеми» в економіці, нульові ставки рентабельності[4]. Також важливу роль відіграє недостатня державна підтримка сільського господарства, збитковість багатьох сільськогосподарських підприємств, яка не забезпечує повернення отриманих інвестицій.

Висновки. Необхідно комплексно вирішувати проблеми, що перешкоджають успішному надходженню прямих іноземних інвестицій. По-перше, варто удосконалити законодавчу базу, забезпечити постійність податкового законодавства та стабілізувати політичну ситуацію. Адже в умовах постійного реформування влади на різних рівнях діють різні законодавчі акти, що часто суперечать один одному. Це не дає змоги інвестору зробити довгостроковий прогноз.

По-друге, необхідно сприяти детінізації економіки.

По-третє, зважаючи на специфічність і високу ризиковість галузі, необхідно створити дієву систему страхування інвестиційних ризиків.

По-четверте, необхідне державне регулювання інвестиційної діяльності, аби прямі іноземні інвестиції були засобом стимулювання економічного розвитку, а не основним та єдиним джерелом фінансування. Це пов'язано з тим, що передусім інвестор зацікавлений у забезпеченні власних інтересів та отриманні максимальних прибутків. Тому держава повинна відрегулювати цей процес так, щоб захищати і підтримувати насамперед вітчизняного товаровиробника – реципієнта іноземних інвестицій.

Крім цього, відповідні заходи із зацікавлення потенційних іноземних інвесторів треба проводити на мікрорівні, тобто безпосередньо на підприємстві. Це побудова відповідної стратегії, постановка цілей та складання бізнес-плану інвестиційного проекту, яким необхідно обґрунтовано переконати інвестора, що йому вигідно вкладати свої кошти саме в це підприємство.

Виконання цих завдань забезпечить створення сприятливого інвестиційного клімату в державі, що зацікавить потенційного іноземного інвестора та забезпечить зростання обсягів прямих іноземних інвестицій у сільське господарство. Це, безумовно, сприятиме розвитку аграрного виробництва, забезпеченню продовольчої безпеки, а також у перспективі призведе до утвердження України як потужної розвинутої держави з ефективним та конкурентоспроможним сільським господарством на світовому ринку.

Список використаних джерел

1. Сучасна земельна політика України / Юрченко А.Д., Греков Л.Д., Мірошниченко А.М., Кузьмін А.В. – К.: Інтертехнологія, 2009. – 260с.
2. Калетнік Г.М. Управління регіональною продовольчою безпекою в умовах економічної нестабільності / Г.М. Калетнік, С.В. Козловський, Е.А. Кіреєва, О.Г. Підвальна // Монографія. – Вінниця: Меркьюрі-Поділля, 2015 – 252с.
3. Гаврилюк О.В. Інвестування в агросектор: ідентифікація та напрями усунення перешкод / О.В. Гаврилюк, Ю.О. Луценко // Економіка АПК . – 2009 . – №6. – С.63-68.
4. Вініченко І.І. Інвестиційна привабливість аграрного виробництва регіону / І.І. Вініченко // Інвестиції: практика і досвід. – 2008. – №10. – С. 3-5.
5. Інвестиційний портал Вінниччини [Електронний ресурс] – Режим доступу до стор.: <http://vininvest.gov.ua/>
6. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс] – Режим доступу до стор.: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>
7. Лукінов І.І. Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України: наук. доп. / І.І. Лукінов, П.Т. Саблук, О.М. Онищенко. – К. : Вид-во ін-ту аграр. екон. УААН, 2000. – 6с.

Список використаних джерел у транслітерації/ References

1. Suchasna zemelna polityka Ukrainy / Yurchenko A.D., Hrekov L.D., Miroshnychenko A.M., Kuzmin A.V. – K.: Intertekhnolohiia, 2009. – 260 s.

2. Kaletnik H.M. Upravlinnia rehionalnoiu prodovolchoiu bezpekoiu v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti / H.M. Kaletnik, S.V. Kozlovskiy, E.A. Kirieieva, O.H. Pidvalna // Monohrafiia. – Vinnytsia: Merkiuri-Podillia, 2015 – 252s.
3. Havryliuk O.V. Investuvannia v ahrosektor: identyfikatsiia ta napriamy usunennia pereshkod / O.V. Havryliuk, Yu.O. Lutsenko // Ekonomika APK . – 2009 . – №6. S.63-68.
4. Vinichenko I.I. Investytsiina pryvablyvist ahrarnoho vyrobnytstva rehionu / I.I. Vinichenko // Investytsii: praktyka i dosvid. – 2008. – №10. – S. 3-5.
5. Investytsiinyi portal Vinnychchyny [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu dostor.: <http://vininvest.gov.ua/>
6. Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu dostor.: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>
7. Lukinov I.I. Pro strategiyu transformaciyi APK i zabezpechennya prodovol`choiy bezpeky` Ukrainy`: nauk. dop. / I.I. Lukinov, P.T. Sabluk, O.M. Ony`shhenko. – K. : Vy`d-vo in-tu agrar. ekon. UAAN, 2000. – S.6.

ANNOTATION
ATTRACTION OF INVESTMENTS INTO AGRICULTURE AS THE
GUARANTEE OF THE STATE PRODUCTS SAFETY

MUDRYK Yuliia,
Postgraduate,
the assistant of the Department of Administrative Management
and Alternative Energy Sources,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)

This article deals with the problem of providing Ukraine's food safety. In the article the level of basic foodstuff consumption on the farms of Vinnytsia Region has been analysed. The foodstuffs price rise by means of cost-of-living-index has been investigated. As the cost-of-living-index is one of key indexes of food safety, it represents the dynamics of price change in the different groups of commodities, that reflects their availability for the population.

The necessity of attracting of direct foreign investments has been proved as an alternative source of agrarian sphere of economy. As the example of Vinnytsia Region the dynamics of receiving direct foreign investments into the agriculture has been analysed. This description of the region is an attractive investment object. Basic problem moments which prevent the successful process of investing and the ways of their solution have been offered.

Key words: agriculture, investment climate, food safety, food crisis, direct foreign investments.

Fig.1. Tabl. 2. Lit. 6

АННОТАЦИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ В СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО КАК ЗАЛОГ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

МУДРЫК Юлия Николаевна,
аспирант,
ассистент кафедры административного менеджмента
и альтернативных источников энергии,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

Данная статья посвящена проблеме обеспечения продовольственной безопасности Украины. В статье проанализирован уровень потребления основных продуктов питания в домохозяйствах Винницкой области. Также прослежен рост цен на продукты питания с помощью индекса потребительских цен. Поскольку индекс потребительских цен является одним из ключевых показателей продовольственной безопасности, он отражает динамику изменения цен на различные группы товаров, отражает их доступность для населения.

Обоснована необходимость привлечения прямых иностранных инвестиций как альтернативного источника финансирования аграрной сферы экономики. На примере Винницкой области проанализирована динамика поступления прямых иностранных инвестиций в сельское хозяйство. Дана характеристика области как привлекательного инвестиционного объекта. Выявлены основные проблемные моменты, препятствующие успешному процессу инвестирования и предложены пути их решения.

Ключевые слова: сельское хозяйство, инвестиционный климат, продовольственная безопасность, продовольственный кризис, прямые иностранные инвестиции.

Рис. 1. Табл. 2. Лит. 6

Інформація про автора

МУДРИК Юлія Миколаївна – аспірант, асистент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21029, м. Вінниця, вул. Келецька 132 А, кв. 126, e-mail: bookkeepers@gmail.com)

MUDRYK Yuliia – Postgraduate, the assistant of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources, Vinnytsia National Agrarian University (21029, Vinnytsia, 132A str. Keletska 126, e-mail: bookkeepers@gmail.com).

МУДРЫК Юлия Николаевна - аспирант, ассистент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21029, г. Винница, ул. Келецкая 132 А, кв. 126, e-mail: bookkeepers@gmail.com)

